

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Elegia de l'invisible

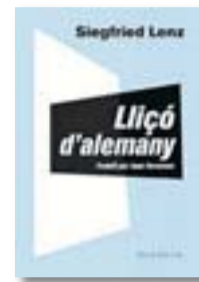
PERFIL

SIEGFRIED LENZ (1926-2014) ÉS UN DELS MILLORS ESCRIPTORS ALEMANYS DEL SEGLE XX. FINS ARA INÈDIT EN CATALÀ, CLUB EDITOR EN PUBLICA 'LLIÇÓ D'ALEMANY', UNA NOVEL·LA AMBICIOSA, PLETÒRICA I IMPRESCINDIBLE

DAVID VIDAL
CASTELL

Totes les històries que recordo comencen i acaben malament, diu en Siggie Jepsen, el protagonista i la veu narradora de *Lliçó d'alemany*, de Siegfried Lenz. No comencem, doncs, aquesta història sobre el que es veu i el que no sense dibuixar la imatge del protagonista. Som al 1954, en una cel·la de càstig d'un reformatori, en una illa al riu Elba. De primer veurem la silueta fosca de Siggie contra la llum somorta, hivernal, de la finestra. Ara podem avançar i veure-li els ulls, que escruten el riu glaçat, cobert de plata i boira. Deu anys enrere va protagonitzar uns fets que el van dur a aquest reformatori, i aquí, en aquesta cel·la, és on ara ha de començar i acabar un treball d'alemany. L'encàrrec del professor era escriure una redacció sobre les alegries del deure, però en Siggie no va saber per on començar i va lliurar la llibreta en blanc.

Però com l'escriptor Bartleby, quan Siggie comença per fi a escriure no té aturador, i necessita completar la història de la seva vida sencera, ja que tota ella ha girat al voltant del deure. El director li suplica que s'aturi; ell, però, preferiria no fer-ho, perquè descobreix que quan comencem a contar històries res mai no s'atura, ni es troba un final adequat. Per això l'estil de la veu narradora és temptatiu, exploratori, amb preguntes que es formula sobre com i què explica, conscient que és el relat el que construeix la memòria i no a la inversa. Així, el mateix procediment narratiu, la veu que dubta quan explica, esdevé protagonista. Des del moment que el jove Siggie entra a la cel·la, la història s'articula en un muntatge paral·lel en què seguim veient la vida al reformatori però en què un segon fil, que serà el principal, va una dotzena d'anys enrere i ens submergeix en la infantesa i primera adolescència de Siggie a Glüserup, al nord d'Alemanya, on son pare és un policia obsessivament complidor. A aquest trist policia, precisament, Berlín li encomana una extravagant prohibició: impedir que un pintor local, Max Ludwig Nansen, segueixi pintant perquè el seu art és "malaltís i poc alemany". Notem com un fil narratiu progressa amb variacions al voltant de la dificultat de relatar i escriure, i com l'altre ho fa al voltant de la impossibilitat de pintar. L'exploració d'aquests problemes és esplèndida, gens òbvia. "Hi ha coses que primer cal perdre per poder-les després retèner per sempre", diu en Siggie, cap al final de la novel·la. Sabem que Siggie és bondadós i esquerp, i en la seva veu sentim l'eco d'una petita legió d'adolescents incompresos que protagonitzen diverses *bildungsromane* en la literatura alemanya. Hi sentim

LLIÇÓ D'ALEMANY
SIEGFRIED LENZ
CLUB EDITOR / IMPEDIMENTA
TRADUCCIÓ DE JOAN FERRARONS
512 PÀG. / 24,95 €

el Tònio Kröger de Thomas Mann, l'estudiant Törless de Robert Musil, els germans Tanner de Robert Walser. S'ha emparentat, pertinentment, *Lliçó d'alemany* amb *El timbal de lluna*, de Günter Grass. Dins d'aquest llinatge subratllem les semblances amb el *Jakob von Gunten* de Robert Walser. Com s'assemblen Jakob i Siggie! Com en són d'obsessius, d'obedients... Com es troben tots dos en la mateixa escaleta del sistema, que impugnen des d'una superioritat moral intuïda, però del qual se senten còmplices... Lenz, que va escriure aquesta novel·la el 1968 i que ara ens arriba –molt tard– en català, controla el ritme d'una trama minuciosament orquestrada, en què van apareixent personatges secundaris que protagonitzen girs argumentals que n'incrementen l'interès. El paisatge ventós de les maresmes nòrdiques, on els arbres tenen un aspecte profètic, amb sorrals i dics, canyissars i torberes, perviu en l'imaginari del lector com un personatge més. Estem en aquell hivern total, en aquella llum del nord, mentre llegim Lenz, perquè la seva prosa és transparent i visual. I en ella, aprenem a mirar.

LA NOVEL·LA DE LENZ ÉS UNA LLIÇÓ DEL QUE SEGONS AUDEN ÉS LA LITERATURA: UN CÀNTIC DEL PRESENT, PER CELEBRAR-LO, I UNA ELEGIA DE L'ABSENT, PERQUÈ NO ES PERDI

Lliçó d'alemany és un text pletòric de recursos, però la veu narradora no en fa ostentació: es llegeix fluidament, com si naveguéssim pel corrent platejat de l'Elba que Siggie veu des de la finestra de la cel·la. A la primera plana de la novel·la, el lector hi troba una escriptura precisa, un món ric que el captiva; molt abans d'arribar a la darrera, sap que la guardará a la lleixa on viuen Walser, Canetti, Mann, Grass i Musil, i que hi tornarà més cops. Un llibre profètic, una lliçó del que segons Auden és la literatura: un càntic del present, per celebrar-lo, i una elegia de l'absent, perquè no es perdi. ♦♦

INSTITUT GOETHE

El diàleg inacabat

VÍCTOR
OBIOLS

"Sé que hi ha innumerables tipus de lectures, i jo mateixa n'he viscut moltes, i totes les que he viscut, les he inclòs amb gratitud dins del compartiment de felicitats exquisides. Però només una m'ha fascinat i em continua fascinant amb l'atracció malèfica i irresistible dels plaers prohibits: la lectura com a substitut de la vida". Crec que aquestes paraules d'Ana Blandiana, la poeta romanesa traduïda amb excel·lència al català per la seva compatriota Corina Oproae (premi Jordi Domènech de traducció poètica, 2016) resumeixen exactament el que penso que subscriuria Oproae punt per punt, tal és el grau d'identificació que existeix entre les dues. Perquè la poesia d'Oproae és, en la línia de Vinyoli, un "crit escrit" que neix de l'experiència, però que no s'explica sense la lectura, sense l'experiència de lectura com a recurs substitutori de la vida. I aleshores, en aquest ésser "llegit" tocat pel dol, l'escriptura esdevé un procés de catarsi, i la destil·la d'una manera gairebé biològica, és a dir, amb una lògica vital.

Mil y una muertes, que ha "sortit", o ha sorgit, en castellà, que és una de les llengües de Corina Oproae (domina igualment l'anglès i el català i, evidentment, el romanès) és el testimoni més pur d'aquest fenomen. El poliglòtisme d'Oproae fa que no sigui tan important la llengua en què escriu com l'essència del que diu. Viu a Catalunya des del 1998, i és cert que en la seva dicció castellana hi apareixen ecos de Cernuda, fins i tot de Vallejo, però el to i la poètica és més aviat d'aquella poesia referencial, falsament anecdòtica, plena d'ironia i de saviesa amarga d'una Szymborska, d'un Milosz. I probablement hi ha un pòsit, en la imatgeria, en la manera de construir les metàfores, en l'elegància d'aquesta veu trencada, nítida i alada, que deu tenir a veure amb vetes de la poesia romanesa. Marin Sorescu, que també va tradu-

ir brillantment al català amb Xavier Montoliu (premi Cavall Verd de traducció poètica, 2013), o la mateixa Blandiana, o Lucian Blaga. *Mil y una muertes* (amb els ecos de *Les mil i una nits*, i també potser de *L'home de les mil cares*) és aquesta presència ominosa que abassega, polièdrica, que mai no sabem quan es manifestarà, que deixa un solc en l'ànima a cada pèrdua, que ens aterreix i alhora ens fascina amb tremolor perquè xifra, en realitat, tot el misteri de la nostra vida. La indagació poètica d'Oproae, a partir de la mort de la mare, és d'una intensitat extrema, amb els poemes subtilment encadenats en un diàleg inacabat, inacabable. ♦♦

MIL Y UNA MUERTES
CORINA OPROAE
LAGARÚA
62 PÀG. / 10 €